

EL PERIODISTA I EL BISBE

LA HISTÒRIA DEL LLIBRE DESCALÇ SOBRE LA TERRA VERMELLA

Decidir el títol va ser un dels moments clau en el procés d'escriure el llibre sobre el bisbe Pere Casaldàliga. No podia ser un títol qualsevol i per això es diu *Descalç sobre la terra vermella*. No és un títol molt habitual per a una biografia, però és el que més s'acosta a l'esperit de la vida i de les causes d'en Pere Casaldàliga. Una vida i unes causes que em van arrossegar a escriure una biografia apassionada i compromesa. No podia ser d'una altra manera. El compromís i la radicalitat són dues constants del caràcter de Casaldàliga i havien de deixar la seva empremta en un llibre que he escrit amb el cap i amb el cor. Probablement sigui aquesta l'única manera d'escriure'l i també l'única manera de poder entendre la vida de Casaldàliga i d'intentar comprendre també el món que l'envolta.

Tenia molts motius per escriure aquesta biografia. Motius personals, professionals, espirituals, polítics... En tenia tants, que no sabia per on començar si hagués d'enumerar-los. La primera motivació s'amaga en el títol *Descalç sobre la terra vermella*. Evoca una imatge que em va quedar gravada després del nostre primerencontre. Era el mes de març de l'any 1985. Feia poques setmanes que a TV3 havia començat el programa de reportatges 30 minuts i se'm va presentar l'oportunitat de viatjar al Brasil. Eren els meus primers passos com a reporter. Per fi, després d'un llarg viatge, vaig aconseguir arribar a São Félix do

Araguaia. Prèviament, havia viscut uns dies d'incertesa intentant contactar amb Pere Casaldàliga. En aquell indret del Mato Grosso, en plena dècada dels vuitanta, no tenien telèfon, com tampoc molts altres avantatges de la civilització moderna. Per aquest motiu vaig haver de fer el viatge sense tenir la confirmació prèvia de la cita; fins que no vaig arribar a São Félix i el vaig veure amb els meus ulls no vaig tenir la seguretat que trobaria Casaldàliga. La primera abraçada de benvinguda va suposar un gran alleujament per als meus objectius periodístics i per al meu futur laboral i va significar també travessar el llindar d'un món desconegut i apassionant. Casaldàliga em va rebre a la porta de casa, al mig del carrer principal de São Félix, un carrer ample i lluent de terra vermella. Ell estava plantat allà al mig, amb els braços oberts i amb unes xancletes que amb prou feines li cobrien la planta del peu. El títol del llibre és una descripció exacta de la primera imatge que vaig tenir de Casaldàliga. Amb el temps, quan vaig anar descobrint la seva història, em vaig adonar que aquella descripció era també una prescripció de la seva vida i de la seva manera de fer. Camina descalç perquè els camperols i els indis també van descalços, perquè és la millor manera d'empapar-se i deixar-se la pell en una terra vermella de tots els vermells possibles i imaginables.

Abans d'aquell primer encontre l'única cosa que sabia d'ell era el que havia pogut llegir en els diaris de l'època: sabia que era un bisbe català, que vivia a la selva del Mato-Grosso, que no podia tornar a Catalunya, que era una figura destacada de la Teologia de l'Alliberament, que s'havia enfrontat a la dictadura militar, que havien intentat matar-lo en més d'una ocasió, que era poeta... El que en sabia em suggeria una infinitat de preguntes i, al mateix temps, el món que l'envoltava em resultava tremendament fascinant. Aquella era la primera vegada que jo viatjava a un país del Tercer Món. Tot era nou per a mi: els colors i les olors d'una naturalesa desbordant, la impressió d'immensitat davant l'Araguaia -el riu més gran que mai havia vist, la bellesa d'uns rostres nous i enigmàtics... Tenia la sensació d'haver travessat una frontera, de deixar enrere un món que no tenia res a veure amb la realitat que s'obria al davant meu. Vaig descobrir ràpidament l'autèntica dimensió d'aquesta frontera. Recordo que, després de la benvinguda, Casaldàliga va voler que conegués una dona que estava en un barracó que l'equip de la prelatura havia habilitat per acollir la gent que estava de pas per Sao Felix. Aquella dona devia tenir, si fa o no fa, la mateixa edat que tenia jo, però aparentava molts anys més. L'habitació era molt petita, només hi havia un llit vell on ella estava abraçada al seu fill. Casaldàliga volia que la conegués perquè volia que escoltés la seva història. L'havien acollit perquè feia tres dies que els pistolers havien matat el seu marit i ferit la seva filla. Eren uns pistolers a sou del terratinent per a qui el seu marit treballava com a peó. El van matar perquè havia gosat reclamar el pagament del sou que li corresponia pel seu treball. Al Brasil alguns terratinents s'aprofiten de la impunitat que regna en determinades àrees de la selva amazònica i del Mato Grosso per agafar peons i utilitzar-los pràcticament com si fossin esclaus; no els paguen pel seu treball i si reclamen algun dret se les veuen amb els pistolers a sou. El treball esclau existia

l'any 1985 i, per desgràcia, continua existint a la fi de l'any 1999, com ho ha denunciat la Conferència Nacional de Bisbes Brasilers en l'últim informe social que publica anualment sobre l'estat del país.

El relat extraordinàriament detallat que aquella dona va fer de l'assassinat del seu marit em va sacsejar. Començava a adonar-me dels problemes terribles que viuen el pobres de la regió i, d'aquesta manera, començava a entendre les causes per les quals lluita en Pere Casaldàliga. En aquell moment tenia la consciència clara d'haver travessat una autèntica frontera. No van ser només els fets, el que més em va impressionar, era la manera com aquella dona parlava de la mort del seu marit. Estava en un altre món, un lloc on el temps i l'espai tenien un altre sentit, on la vida i la mort tenien un altre valor. Vaig arribar a aquell món amb moltes preguntes, i de seguida em vaig adonar que allà no fan falta les preguntes el que calen són les respostes. Potser per això em va captivar la figura de Calaldàliga. Perquè ell tenia respostes i en donava, més enllà de la paraula, amb la seva pròpia vida. Aquest és el principal motiu que em va arrossegar a escriure el llibre, el moment en què vaig descobrir per què la terra era vermella i el que volia dir, en aquest lloc, anar descalç.

Francesc Escribano